

Sygn. akt III AUa 1535/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 maja 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący - Sędzia: SA Magdalena Kostro-Wesołowska (spr.)

Sędziowie: SA Grażyna Kornas

SO del. Danuta Malec

Protokolant: st. sekr. sądowy Anna Kapanowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 19 maja 2017 r. w W.

sprawy R. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W.

o zaliczenie okresu zatrudnienia od lipca do sierpnia w 1952 r. i w 1953r. w (...), waloryzację i wysokość emerytury

na skutek apelacji R. S.

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie XIV Wydział Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 1 lipca 2015 r. sygn. akt XIV U 322/13

I. zmienia zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. z dnia 1 marca 2013 r. znak: (...) w ten sposób, że przy ustaleniu wysokości emerytury R. S. uwzględnia jako składkowy okres zatrudnienia od 11 sierpnia 1988 r. do 25 sierpnia 1988 r. w Przedsiębiorstwie (...) w W. oraz okres od 6 do 7 sierpnia 1993 r. w Spółdzielni Budowlano - Mieszkaniowej (...) w W., poczynając od 1 marca 2013 r.;

II. w pozostałej części oddala apelację.

/-/Danuta Malec /-/Magdalena Kostro – Wesołowska /-/Grażyna Kornas

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. decyzją z dnia 28 grudnia 2012 r., po rozpoznaniu wniosku z 18 czerwca 2012 r., odmówił ubezpieczonemu R. S. prawa do uwzględnienia okresu zatrudnienia w hufcach pracy (...), jako junak, w latach 1952 i 1953. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wyjaśnił, że oświadczenie ubezpieczonego oraz zeznania świadków, przedłożone celem udokumentowania pracy w hufcach pracy w okresach lipiec-sierpień 1952 r. i lipiec-sierpień 1953 r., są mało wiarygodne i pozostają w sprzeczności z innymi dokumentami znajdującymi się w aktach emerytalno-rentowych, bowiem odwołujący się uprzednio wniósł o uwzględnienie pracy w gospodarstwie rolnym rodziców w okresie od 4 stycznia 1952 r. do czerwca 1954 r. Według organu rentowego, świadkowie składający w sprawie zeznania w okresach objętych sporem nie byli pełnoletni, nie pracowali z odwołującym się, a tym samym nie mogą potwierdzić wykonywania przez niego pracy w hufcach pracy. W odwołaniu od powyższej decyzji ubezpieczony wniósł jej uchylenie i przeprowadzenie dowodu z akt spraw o sygn.: XIV U 2283/00, XIV U 1339/08 oraz opinii biegłej

znajdującej się w aktach o sygn. III AUa 40/99. Domagał się też powołania biegłego w celu ustalenia faktycznych okresów jego zatrudnienia oraz wyliczenia należnego świadczenia od 1 stycznia 1999r., wyliczenia świadczenia od dnia złożenia dowodów pracy przymusowej w (...), wyliczenia różnicy pomiędzy kwotą wypłaconą a faktycznie należną, zasądzenia różnicy należnych świadczeń z odsetkami oraz zasądzenia kosztów procesu. W uzasadnieniu odwołujący się wskazał, że praca w gospodarstwie rolnym trwa cały rok, a praca polowa w (...)powiat N. odbywała się w miesiącach lipiec-sierpień w ramach obowiązkowej wywózki. Odwołujący się podniósł, że zeznania świadków, których powołał, są wiarygodne, gdyż są to koledzy ze szkoły i znają realia życia w tamtym czasie. Ponadto odwołujący wskazał, że po analizie akt sprawy III AUa 40/99 stwierdził pominięcie zaliczenia także następujących okresów zatrudnienia: - od 17 października 1959 r. do 16 listopada 1959 r. w (...) w B.; - od 11 sierpnia 1988 r. do 25 sierpnia 1988 r. w (...); - od 6 do 8 sierpnia 1993 r. w Spółdzielni Budowlano-Mieszkaniowej (...) w W.; - w zakładzie karnym, w którym przebywał od 30 lipca 1987 r. do 9 listopada 1987 r.;

- okresu nieskładkowego od 13 grudnia 1993 r. do 11 czerwca 1994r. - okres zasiłku chorobowego 180 dni - ZUS wyliczył 5 miesięcy i 29 dni, a biegła 6 miesięcy - opinia z dnia 15 kwietnia 2008 r.

Ubezpieczony wniósł też o przesłuchanie M. S. (1) jako świadka na okoliczność pracy w hufcach pracy (...) w latach 1952-1953.

Organ rentowy wnosił o oddalenie odwołania. Ubezpieczony odwołał się także od wydanych następnie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. dwóch decyzji: - z dnia 1 marca 2013 r. o waloryzacji, poczynając od 1 marca 2013r., jego emerytury, ustalającej wysokość tego świadczenia na kwotę 2.897,34 zł, poprzez pomnożenie kwoty świadczenia ustalonego na dzień 28 lutego 2013r., tj. 2.785,90 zł przez wskaźnik waloryzacji 104%; - z dnia 26 marca 2013 r., wydanej w wyniku rozpoznania wniosku z 17 stycznia 2013 r., odmawiającej doliczenia do stażu pracy okresu zatrudnienia od 30 lipca 1987 r. do 9 listopada 1987 r. w Areszcie Śledczym z tej przyczyny, że praca nie była wykonywana odpłatnie. Sprawa założona na skutek odwołania od powyższych dwóch decyzji o sygn. akt XIV U 1296/13 zarządzeniem z 13 czerwca 2013 r. została połączona do łącznego rozpoznania ze sprawą o sygn. XIV U 322/13. Organ rentowy wnosił o oddalenie także drugiego z odwołań. Postępowanie w sprawie było zawieszona do zakończenia sprawy o sygn. akt III AUa 3206/12.

Sąd Okręgowy w Warszawie XIV Wydział Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 1 lipca 2015 r oddalił odwołania od wszystkich trzech zaskarżonych decyzji. Sąd Okręgowy ustalił, że ubezpieczony aktualnie pobiera emeryturę ustaloną w oparciu o staż ubezpieczeniowy w wymiarze 406 miesięcy składkowych, 5 miesięcy okresów nieskładkowych, 102 okresów rolnych (wyrok k -60, akta sprawy o sygn. XIV U 495/11). Łącznie uznane okresy ubezpieczenia według informacji Zakładu (pismo k. 39-40, akta o sygn. XIV U 495/11) wyniosły: 33 lata, 9 miesięcy i 8 dni okresów składkowych oraz 5 miesięcy i 29 dni okresów nieskładkowych, czyli łącznie 34 lata, 3 miesiące i 7 dni.

Na podstawie zeznań świadków oraz oświadczenia wnioskodawcy Sąd Okręgowy ustalił, że ubezpieczony pracował w hufcach pracy (...) jako junak w okresach lipiec-sierpień 1952 r. i lipiec-sierpień 1953r. W hufcach pracy pracowały dzieci rolników, była to praca przymusowa, bez wynagrodzenia, przy żniwach, wykopkach i innych pracach rolnych, 6-8 tygodni w okresie wakacyjnym.

Sąd Okręgowy wskazał, że kwestię zatrudnienia odwołującego się w hufcach pracy (...) w tych samych okresach rozpatrywał już Sąd Okręgowy w sprawie o sygn. akt XIV U 2283/00 z odwołania od decyzji z 29 czerwca 2000 r. w przedmiocie ustalenia okresów zatrudnienia dla celów ustalenia wysokości renty z tytułu niezdolności do pracy. Wyrokiem z 20 lutego 2001 r. odwołanie zostało oddalone. Wówczas nie rozstrzygnięto kwestii okresu, w którym odwołujący się prace te wykonywał.

Przedmiotową decyzją z 29 czerwca 2000 r. organ rentowy odmówił zaliczenia lipca i sierpnia 1952 r. oraz 1953 r. do stażu pracy jako robót przymusowych. Odwołujący się przedłożył w toku postępowania przed organem rentowym zaświadczenie z Archiwum Państwowego w L. o skierowaniu go do (...)w powiecie (...)w 1953 r. Nie przedstawił innych dowodów na potwierdzenie faktycznego wykonywania pracy w ramach (...). Odwołujący się

wnosił o zawieszenie postępowania do czasu wskazania przez niego innych dowodów na poparcie słuszności swojego odwołania. Ostatecznie wobec nie wyrażenia zgody na zawieszenie postępowania Sąd Okręgowy 20 lutego 2001 r. wydał wyrok, dzieląc stanowisko organu rentowego, że przeliczenie stażu pracy odwołującego się będzie mogło zostać dokonane ponownie po udowodnieniu okresów wykonywania pracy w ramach (...).

W uzasadnieniu powyższego wyroku Sąd Okręgowy powołał się na art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (aktualnie jednolity tekst: Dz. U. z 2016 r. poz. 887 ze zm., dalej jako: ustawa emerytalna), zgodnie z którym za okresy składkowe uważa się również przypadające przed dniem 15 listopada 1991 r. okresy wymienione w tym przepisie, za które została opłacona składka na ubezpieczenie społeczne, albo za które nie było obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne: m.in. okresy zatrudnienia młodocianych na obszarze Państwa Polskiego na warunkach określonych w przepisach obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1975 r. Chodzi tu m.in. o ustawę z dnia 25 lutego 1948 r. o powszechnym obowiązku przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego młodzieży oraz organizacji spraw kultury fizycznej i sportu (Dz. U. nr 12, poz. 90 ze zm.), na podstawie której utworzono (...) Organizację (...) (art. 3 ustawy).

Niniejsza sprawa z odwołania od decyzji z dnia 28 grudnia 2012 r. (XIV U 322/13) toczy się zatem, jak przyjął Sąd Okręgowy, celem ustalenia okresów pracy w (...), w związku z przedstawieniem przez odwołującego się nowych dowodów, mających ten fakt potwierdzać. Dalej Sąd Okręgowy ustalił, że w odpowiedzi na wniosek ubezpieczonego Centralny Zarząd Służby Więziennej w piśmie z 5 grudnia 2011 r. podał, że według dokumentacji którą posiada Areszt Śledczy w W. S., w okresie pobytu w tamtejszej jednostce penitencjarnej, tj. od 30 lipca 1987 r. do 9 listopada 1987 r., ubezpieczony był zatrudniony nieodpłatnie tylko w bibliotece. Centralny Zarząd Służby Więziennej stwierdził, że brak jest jakiegokolwiek dokumentacji potwierdzającej fakt ewentualnego odpłatnego zatrudnienia odwołującego się w powyższym okresie. Z tej przyczyny, że praca nie była wykonywana odpłatnie decyzją z 26 marca 2013 r. organ rentowy odmówił doliczenia do stażu pracy okresu zatrudnienia w Areszcie Śledczym od 30 lipca 1987 r. do 9 listopada 1987 r. Zaskarżona przez ubezpieczonego została także decyzja wydana w dniu 1 marca 2013 r. w przedmiocie waloryzacji emerytury. Ustaleń faktycznych Sąd Okręgowy dokonał na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach sprawy i w aktach rentowych oraz na podstawie przeprowadzonych dowodów osobowych. Przy takich ustaleniach faktycznych Sąd Okręgowy uznał odwołania za bezzasadne. Podniósł, że warunkiem powstania uprawnień do świadczeń długoterminowych jest wykazanie się odpowiednim okresem pozostawania w ubezpieczeniu (składkowym i nieskładkowym), czyli stażem ubezpieczeniowym. Sąd pierwszej instancji wskazał, że w sprawie nie były rozpatrywane roszczenia: - o zaliczenie do stażu ubezpieczeniowego okresu zatrudnienia od 6 do 8 sierpnia 1993 r. w Spółdzielni (...) w W., - o zaliczenie 6 miesięcy okresów nieskładkowych zamiast przyjętych 5 miesięcy i 29 dni za okres od 13 grudnia 1993 r. do 11 czerwca 1994 r. (korzystanie z zasiłku chorobowego), - o wyliczenie odsetek od renty wypłaconej odwołującemu się za okres od 1 stycznia 1999 r. do 31 sierpnia 2002 r. Wynikało to z tego, że w sprawie o sygn. XIV U 436/06 powyższe kwestie, w tym zatrudnienie w Spółdzielni (...) i wymiar okresów nieskładkowych, zostały rozstrzygnięte, skutkiem czego roszczenia nie podlegają uwzględnieniu. Postępowanie zostało umorzone postanowieniem z 30 maja 2008 r., podjętym po przeprowadzeniu dowodu z opinii biegłej sądowej K. Z. (1). W kontekście rozstrzygnięcia w powyższej sprawie Sąd Okręgowy nawiązał do instytucji związania prawomocnym orzeczeniem (art. 365 § 1 k.p.c.) oraz do powagi rzeczy osądzonej (art. 366 k.p.c.) jako gwarancji stabilności, pewności i niewzruszalności rozstrzygnięć sądowych i gwarancji powagi wymiaru sprawiedliwości (wyrok Sądu Najwyższego z 6 marca 2014 r., V CSK 203/13). Dalej Sąd Okręgowy wskazał na okresy składkowe z art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej, czyli okresy ubezpieczenia oraz okresy z art. 6 ust. 2 pkt 3, czyli przypadające przed 15 listopada 1991 r. okresy zatrudnienia młodocianych na obszarze Państwa Polskiego na warunkach określonych w przepisach obowiązujących przed 1 stycznia 1975 r. Sąd, jeśli chodzi o pracę wnioskodawcy jako junaka w miesiącach lipiec-sierpień 1952 i 1953r., nie dał wiary oświadczeniu odwołującego się i zeznaniom świadków: E. G. oraz M. S. (1), którzy potwierdzili fakt pracy odwołującego się w hufcach pracy (...). Sąd argumentował, że świadkowie nie pracowali w (...) razem z odwołującym się, a jedynie wiedzieli o tym fakcie z racji ówczesnego szkolnego koleżeństwa. Nie potrafili wskazać konkretnie okresu, w którym praca ta miała się odbywać oraz jej wymiaru. Wspierali się przy tym swym doświadczeniem życiowym wynikającym ze znajomości pracy na roli. Powyższe, według

Sądu Okręgowego, nie dawało podstaw do stanowczego stwierdzenia, że ubezpieczony w spornym czasie pracował w hufcach pracy (...), a w związku z tym do stażu ubezpieczeniowego nie mógł zostać zaliczony powyższy okres. W odniesieniu do decyzji z 1 marca 2013 r. Sąd Okręgowy wskazał, że decyzja o waloryzacji emerytury od dnia 1 marca 2013 r. dotyczyła właśnie waloryzacji świadczenia. Waloryzacja odbyła się z uwzględnieniem obowiązujących przepisów, a mianowicie była oparta na art. 88 ust. 1 ustawy emerytalnej, zgodnie z którym emerytury i renty podlegają corocznie waloryzacji od 1 marca. Waloryzacja polega na pomnożeniu kwoty świadczenia w wysokości przysługującej ostatniego dnia lutego roku kalendarzowego, w którym przeprowadza się waloryzację i podstawy jego wymiaru przez wskaźnik waloryzacji. W ocenie Sądu Okręgowego, nie było podstaw do kwestionowania podstawy wymiaru świadczenia podlegającego waloryzacji. Organ rentowy zasadnie przyjął kwoty przysługujące na ostatni dzień lutego danego roku. Próba podważenia tych kwot przez zakwestionowanie okresów składkowych i nieskładkowych nie znalazła oparcia w przedstawionych dowodach, dlatego Sąd doszedł do przekonania, że nie ma podstaw do kwestionowania zaskarżonej decyzji waloryzacyjnej. Znajduje ona odzwierciedlenie w udowodnionym dotychczas stażu ubezpieczeniowym odwołującego się, stąd odwołanie od niej było nie zasadne. Tak też, jako niezasadne, Sąd Okręgowy ocenił odwołanie od decyzji z 26 marca 2013r. odmawiającej doliczenia do stażu pracy okresu zatrudnienia nieodpłatnie w bibliotece od 30 lipca do 9 listopada 1987 r. w Areszcie Śledczym (podczas odbywania kary pozbawienia wolności). Sąd Okręgowy zgodził się z organem rentowym, że skoro praca nie była wykonywana odpłatnie, to nie można spornego okresu doliczyć do stażu pracy. Wynika to z przepisów ustawy z dnia 19 kwietnia 1969 r. Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. nr 13, poz. 98 ze zm.), które należy zastosować, ponieważ aktualnie obowiązujący Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 1997 r. nr 90, poz. 557 ze zm.) w art. 255 stanowi, że okresy pracy skazanego, wykonywanej przed dniem wejścia w życie niniejszego kodeksu, wlicza się do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze, na zasadach obowiązujących przed tym dniem. Art. 49⁽¹⁾ Kodeksu z 1969 r. przewidywał, że okresy pracy wykonywanej w czasie odbywania kary pozbawienia wolności - w wymiarze czasu pracy nie niższym niż połowa obowiązującego pracownika w danym zawodzie - uważa się za okresy równorzędne z okresami zatrudnienia w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin i są one wliczane do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze. W myśl art. 49 tego kodeksu zatrudnienie skazanego odbywało się na następujących zasadach: miało na celu wdrożenie go do pracy i nauczenie zawodu dla przygotowania do uczciwego życia na wolności, a także zachowanie i rozwój sił fizycznych oraz umysłowych; czas pracy skazanego odpowiadał ogólnie przyjętemu czasowi pracy; należność skazanego za pracę ustalano według zasad wynagradzania pracowników za pracę tego rodzaju, którą wykonuje skazany, chyba że skazany wyraził zgodę na niższe wynagrodzenie. Za prace porządkowe oraz pomocnicze o charakterze administracyjno-gospodarczym, wykonywane na rzecz zakładu karnego w wymiarze nie przekraczającym 60 godzin miesięcznie, wynagrodzenie skazanemu nie przysługiwało. Za sumienną pracę mogły być przyznawane nagrody pieniężne. Skazanego - za jego pisemną zgodą - można było nieodpłatnie zatrudnić przy pracach publicznych na rzecz organów samorządu terytorialnego. Według Sądu Okręgowego, w sprawie nie zostało udowodnione, w jakim okresie, tj. czy przez cały okres przebywania w jednostce penitencjarnej, w jakim wymiarze czasu pracy i w jakim charakterze odwołujący się pracował w bibliotece Aresztu Śledczego, dlatego nie można stwierdzić, czy odwołujący się spełniał przesłanki z art. 49⁽¹⁾ k.k.w. z 1969 r. Odwołujący się przedstawił w toku sprawy jedynie dokument z Aresztu Śledczego w W. S. stwierdzający, że w okresie pobytu w tamtejszej jednostce, tj. od 30 lipca do 9 listopada 1987 r. był zatrudniony nieodpłatnie w bibliotece. Brak jest jakiegokolwiek dokumentacji stwierdzającej fakt, czy praca ta odbywała się w wymiarze czasu pracy nie niższym niż połowa obowiązującego pracownika w danym zawodzie, a więc czy spełniony jest warunek z art. 49⁽¹⁾ k.k.w. z 1969 r. Ze względu na powyższe roszczenie o zaliczenie czasu pracy w Areszcie Śledczym do stażu zatrudnienia podlegało oddaleniu. Według Sądu Okręgowego także żądania odwołującego się zaliczenia do jego stażu pracy okresu od 17 października 1959 r. do 16 listopada 1959r. pracy w (...) w B. organ rentowy prawidłowo nie uwzględnił. Ze świadectwa pracy z 16 grudnia 1974 r. oraz kwestionariusza NIK dotyczącego okresów zatrudnienia z 23 kwietnia 1985 r., jasno bowiem wynika, że ubezpieczony pracą w (...) B. wykonywał w okresie od 17 listopada 1959 r. do 22 lutego 1960 r. Skoro więc dokumenty wyraźnie wykazują świadczenie pracy od listopada, to nie ma możliwości uwzględnienia zatrudnienia od października. Za prawidłowe Sąd Okręgowy uznał niezaliczenie do stażu ubezpieczeniowego okresu pracy od 11 do 25 sierpnia 1988 r. w Przedsiębiorstwie (...). ZUS wyczytał okresy składkowe i nieskładkowe, podając na podstawie jakiego dokumentu został uwzględniony dany okres, w piśmie z 7 maja 2012 r. (akta sprawy XIV U 495/11). Z tego dokumentu wynika,

że udowodnione zostało ubezpieczenie odwołującego się w czasie pracy w (...) w okresie 1 maja 1988 r. – 10 sierpnia 1988 r. Odwołujący się nie udowodni, że okres ubezpieczenia trwał do 25 sierpnia 1988 r., dlatego Sąd Okręgowy nie uwzględnił odwołania w tym zakresie. Powyższe względy zadecydowały o oddaleniu odwołań na podstawie art. 477⁽¹⁴⁾ § 1 k.p.c. **Apelację od wyroku Sądu Okręgowego złożył odwołujący się.** Apelujący wniósł o: uchylenie zaskarżonego wyroku w całości, nakazanie Zakładowi wydania decyzji „ustalającej wysokość świadczenia uwzględniającego zaliczenie do okresów pracy - okresów dochodzonych” oraz nakazanie wypłaty „różnicy świadczenia na zasadach jak w pozwie”; ewentualnie uchylenie wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania – po wydaniu opinii przez biegłego, powołanego do prawidłowego wyliczenia świadczenia. W uzasadnieniu apelacji skarżący podał, że Sąd zignorował opinię biegłej wydaną do spraw powołanych w uzasadnieniu. Z jej treści, według skarżącego, jednoznacznie wynika, że do wyliczenia świadczenia należy przyjąć 406 okresów składkowych, 6 okresów bezskładkowych oraz 102 okresy rolne. Sąd Apelacyjny zatwierdził taki stan – i jest to powaga rzeczy osądzonej. Nie jest więc zrozumiałe i zostało pominięte to, że Zakład liczy świadczenie „za 405 okresów składkowych oraz 5 okresów bezskładkowych”. Apelujący uważa, że „pozmem udokumentowałem, z powołaniem się na dokumenty z akt sądowych, że okresy nim objęte nie były zaliczone przez biegłą”. Apelujący nie zgodził się z dokonaną przez Sąd Okręgowy oceną zeznań świadków co do okoliczności jego pracy w hufcach pracy jako junak. Zdaniem apelującego, zaświadczenie dotyczące jego pracy w bibliotece Aresztu Śledczego ma jednoznaczną treść. Wynika z niej spełnienie wymogów przepisu art. 6 ust. 2 pkt 4 ustawy emerytalnej, który mówi o pracy osadzonego – jako takiej, a nie o ubezpieczeniu i wynagrodzeniu. **Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.** Apelacja podlegała uwzględnieniu w dość niewielkim zakresie, jedynie jeśli chodzi o rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji w odniesieniu do jednej z zaskarżonych decyzji, mianowicie decyzji waloryzacyjnej z 1 marca 2013 r. i to w części. W pozostałym zakresie tak w stosunku do tej decyzji, jak i dwóch pozostałych apelacja podlegała oddaleniu, bowiem wyrok Sądu Okręgowego jest prawidłowy.

I. Decyzja z dnia 28 grudnia 2012 r. Wnioskodawca dochodzi uwzględnienia w stażu ubezpieczeniowym jako składkowych dwóch okresów: lipiec i sierpień 1952 r. oraz lipiec i sierpień 1953 r., kiedy to wykonywał pracę w (...) N. w ramach hufców pracy (...). Sąd Okręgowy uznał, że wnioskodawca nie przedstawił wystarczających dowodów dla udowodnienia spornej okoliczności wykonywania pracy, w szczególności Sąd nie dał wiary zeznaniom świadków. Takiej oceny Sąd Apelacyjny nie podziela. Według Sądu Apelacyjnego, następujące dowody dają podstawę do przyjęcia, że wnioskodawca pracował w (...) w pow. N. w miesiącach letnich 1952 i 1953 r., z tym że brak jest możliwości precyzyjnego ustalenia dat tej pracy, świadkowie, w tym świadek M. S., z racji upływu czasu i tego, że nie pracowali razem z wnioskodawcą, nie byli w stanie dostarczyć wystarczająco dokładnych informacji (świadek S. stwierdził, że „wyjazd był z początkiem lipca ..., w połowie sierpnia jeszcze ich nie było”, wyjazdy mogły trwać 6-8 tygodni), zaś w Archiwum Państwowym zachowały się jedynie listy skierowania junaków do (...) w N. z 1953 r., na których figuruje wnioskodawca: zaświadczenia z Archiwum Państwowego w L. Oddział w R. (k. 147-148, tom I akt rentowych), zeznania świadka M. S. (1) (złożone przed Sądem Okręgowym, k 97-98, 99 a. s., płyta CD), przesłuchanie w charakterze strony odwołującego się (k. 162-164, 165 a. s.). Sąd Apelacyjny wziął także pod uwagę przedstawione na piśmie przed organem rentowym zeznanie świadka E. G. (k. 9 – 9v a. s.). Jednakże brak jest podstawy prawnej dla uwzględnienia powyższego nie dość czasowo sprecyzowanego okresu w stażu emerytalnym wnioskodawcy. Zważywszy bowiem należy, że wnioskodawca tę pracę wykonywał jako junak hufca (...) w ramach obowiązku przysposobienia zawodowego ustanowionego ustawą z dnia 25 lutego 1948r. o powszechnym obowiązku przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego młodzieży oraz organizacji spraw kultury fizycznej i sportu (Dz. U. nr 12, poz. 90). Artykuł 1 tej ustawy wprowadził obowiązek powszechnego przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego młodzieży. Dla bezpośredniego kierownictwa powszechnym przysposobieniem młodzieży utworzono właśnie powszechną organizację przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego młodzieży (...). Powszechny obowiązek przysposobienia zawodowego obejmował naukę, wykonywanie pracy okresowej (do 6 miesięcy przez młodzież w wieku przedpoborowym, zaś przez starszą przez okres nie dłuższy od trwania zasadniczej służby wojskowej) oraz wykonywanie pracy dorywczej, do 3 dni w ciągu miesiąca (art. 47). Wykonywanie obowiązku przysposobienia zawodowego odbywało się w brygadach, batalionach, hufcach i drużynach (art. 48 ust. 1). Stosownie do art. 50 ust. 1 ustawy o powszechnym obowiązku przysposobienia, osoby, wykonujące pracę okresową otrzymywały zakwaterowanie, wyżywienie i umundurowanie, a w zakresie świadczeń na wypadek utraty zdolności zarobkowej, kalectwa lub śmierci stosowane były odpowiednio

przepisy ustawy o zaopatrzeniu inwalidzkim. Osoby, wykonujące tak obowiązek przysposobienia zawodowego, jak i wychowania fizycznego oraz przysposobienia wojskowego, nie podlegały z tytułu wykonywania tego obowiązku ubezpieczeniu społecznemu (ust. 4 art. 50). Wykonywanie pracy w okolicznościach tak prawnie scharakteryzowanych nie mieści się w żadnym z okresów składkowych i nieskładkowych wynikających z ustawy emerytalnej. Po pierwsze praca jednostkach organizacyjnych tworzonych dla wykonania powszechnego obowiązku przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego nie jest pracą przymusową w rozumieniu ustawy emerytalnej. Zgodnie bowiem z jej art. 6 ust. 2 pkt 2 za pracę przymusową uznaje się: wykonywanie pracy na rzecz hitlerowskich Niemiec w okresie II wojny światowej; wykonywanie pracy na obszarze ZSRR w okresie od 17 września 1939 r. do 31 grudnia 1956 r.; wykonywanie pracy na rozkaz władz alianckich do dnia 31 grudnia 1954 r.; wykonywanie pracy w kopalniach węgla, kamieniołomach oraz zakładach pozyskiwania i wzbogacania rud uranu podczas odbywania służby wojskowej w Wojsku Polskim. Do żadnej z tych kategorii nie można zaliczyć wykonywanej jako junak w hufcu pracy w (...) pracy, organizowanej przez (...). Po drugie praca ta nie może też zostać zakwalifikowana jako zatrudnienie młodocianego na warunkach określonych w przepisach obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1975 r. (art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy emerytalnej). Praca okresowa w ramach powszechnego obowiązku przysposobienia zawodowego nie była wykonywana jako zatrudnienie młodocianego w rygorach stosunku pracy - pracownika podlegającego obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, ale jak wynika z ustawy o powszechnym obowiązku przysposobienia jako wykonanie obowiązku przysposobienia zawodowego w określonych rygorach, z określonym podporządkowaniem przy zapewnieniu wyżywienia, zakwaterowania i umundurowania i przy wyraźnym wyłączeniu podlegania obowiązkowi ubezpieczenia społecznego (z zachowaniem prawa do opieki lekarskiej i pewnych uprawnień z uwagi na utratę zdolności do pracy) oraz przy braku prawa do wynagrodzenia (nawet pracownicy - wówczas pozostający w stosunku pracy - wykonujący pracę okresową w ramach powszechnego obowiązku przysposobienia zawodowego, odmiennie niż pracownicy wykonujący taką pracę dorywczą, nie mieli prawa do wynagrodzenia od swojego pracodawcy - art. 56 ust. 4, choć okres tej pracy wliczał się do okresu pracy, uzasadniającego prawo do urlopu). Jednocześnie brak prawa do wynagrodzenia wyklucza zaliczenie spornej pracy do okresów składkowych z art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy emerytalnej, bowiem tu kwalifikacja jest uzależniona od pobierania wynagrodzenia za pracę bądź świadczenia z ubezpieczenia społecznego. W związku z tym rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego w odniesieniu do decyzji z dnia 28 grudnia 2012 r. było prawidłowe, skoro nie ma podstaw do zaliczenia okresu pracy w hufcu (...), jako okresu składkowego w rozumieniu ustawy emerytalnej. **II. Decyzja z dnia 26 marca 2013 r.** W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy prawidłowo rozstrzygnął w przedmiocie żądania zaliczenia okresu pracy w bibliotece Aresztu Śledczego w W. S. wykonywanej w czasie odbywania kary pozbawienia wolności. Zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 4 ustawy emerytalnej, za okresy składkowe uważa się również przypadające przed dniem 15 listopada 1991r. okresy, za które została opłacona składka na ubezpieczenie społeczne albo za które nie było obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne, pracy wykonywanej w czasie odbywania na obszarze Państwa Polskiego kary pozbawienia wolności, kary aresztu za wykroczenie oraz w czasie tymczasowego aresztowania - w wymiarze czasu pracy nie niższym niż połowa pełnego wymiaru czasu pracy określonego dla takiej pracy. Analogiczna regulacja zawarta była w art. 2 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. nr 104, poz. 450 ze zm.). Okresy pracy wykonywanej przez skazanego w czasie odbywania kary pozbawienia wolności zaczęto uważać za okresy równorzędne z okresami zatrudnienia w związku ze zmianą ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. nr 40, poz. 267 ze zm., dodano art. 11 ust. 2 pkt 15 i art. 63⁽¹⁾), jaka nastąpiła poczynając od 1 stycznia 1990 r. Adekwatne unormowanie wprowadzono w obowiązującym wówczas Kodeksie karnym wykonawczym (art. 49⁽¹⁾). W przedmiotowej sprawie jako dowód wykonywania pracy przedstawione zostało pismo Centralnego Zarządu Służby Więziennej z dnia 5 grudnia 2011 r., z którego wynika, że w okresie pobytu w Areszcie Śledczym od 30 lipca 1987 r. do 9 listopada 1987 r. wnioskodawca był zatrudniony nieodpłatnie tylko w bibliotece i brak jest dokumentów potwierdzających fakt wykonywania pracy odpłatnie. Wnioskodawca na rozprawie apelacyjnej podał, że za tę pracę otrzymywał 600-800 zł jako gratyfikację czy nagrodę (najniższe wynagrodzenie wówczas wynosiło 7.000 zł), „przeznaczone na wypiskę z kantyny”. Zgodnie z ówczesnym brzmieniem przepisu art. 49 § 4 obowiązującej wówczas ustawy z dnia 19 kwietnia 1969 r. Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. nr 13, poz. 98) za prace porządkowe oraz za prace pomocnicze o charakterze administracyjno-gospodarczym, wykonywane w obrębie zakładu karnego, a także za publiczne roboty porządkowe wynagrodzenie

skazanemu nie przysługiwało; za sumienną pracę mogły być jednak przyznawane nagrody pieniężne. W ocenie Sądu Apelacyjnego, wnioskodawca otrzymywał właśnie tego rodzaju nagrody pieniężne, przy tym ich wysokość znacznie odbiegała od połowy najniższego wynagrodzenia wówczas obowiązującego. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, w ustalonych okolicznościach uwzględnienie w stażu ubezpieczeniowym na mocy art. 6 ust. 2 pkt 4 ustawy emerytalnej wykonywanej nieodpłatnie pracy w bibliotece Aresztu Śledczego w czasie odbywania kary pozbawienia wolności nie znajdowało podstaw, co przyjął Sąd Okręgowy. Nie zostało bowiem wykazane, aby praca ta wykonywana była w wymiarze czasu pracy nie niższym niż połowa pełnego wymiaru czasu pracy określonego dla takiej pracy. Opisane wyżej zaświadczenie wydane przez Centralny Zarząd Służby Więziennej nie pozwala na czynienie ustaleń w tym zakresie, w istocie nie określa ono nawet czasu wykonywania pracy tylko okres odbywania kary pozbawienia wolności w jednostce penitencjarnej, w czasie którego praca była wykonywana, co nie oznacza, że dotyczy to całego okresu odbywania kary pozbawienia wolności. Żadnej wskazówki w tym zakresie nie stanowi również to, że wnioskodawca za pracę otrzymywał miesięcznie niewielką kwotę. Mając na względzie powyższe Sąd Apelacyjny uznał, że apelacja w tym zakresie nie znajduje uzasadnienia. **III. Decyzja z dnia 1 marca 2013 r.** Jeśli chodzi o tę decyzję, to w pierwszym rzędzie należy podnieść, że decyzja ta to decyzja waloryzacyjna, której treść została przedstawiona przez Sąd Okręgowy i wskazana wyżej. W związku z ugruntowanym w orzecznictwie poglądem, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania i orzekania wyznacza decyzja, od której wniesiono odwołanie (art. 477⁽⁹⁾ i art. 477⁽¹⁴⁾ k.p.c.) i tylko w tym zakresie podlega ona kontroli sądu zarówno pod względem jej formalnej poprawności, jak i merytorycznej zasadności (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 stycznia 2008 r., II UZ 43/07, LEX nr 442809, wyrok Sądu Najwyższego z 18 lutego 2010 r., III UK 75/09, OSNP 2011 nr 15-16, poz. 215, postanowienie Sądu Najwyższego z 22 lutego 2012 r., II UK 275/11, LEX nr 1215286), Sąd Apelacyjny zważył, że w ramach decyzji o waloryzacji można dokonać kontroli kwoty wyjściowej świadczenia dla dokonywanej waloryzacji, z ewentualnym określeniem skutków od daty, od której dokonywana jest waloryzacja. Sąd Okręgowy przyjął, że nie ma podstaw do kwestionowania kwoty świadczenia emerytalnego, które zostało poddane waloryzacji. Próbę podważenia jego wysokości przez zakwestionowanie stażu ubezpieczeniowego Sąd Okręgowy ocenił jako nieskuteczną, bo nie mającą oparcia w dowodach, a jeśli chodzi o zatrudnienie w (...), to, według Sądu, w tym zakresie rozstrzygnięto w sprawie o sygn. akt XIV U 436/06. Sąd Apelacyjny nie zgadza się z Sądem Okręgowym w tej ostatniej kwestii, ponieważ postępowanie w sprawie o sygn. akt XIV U 436/06 zostało umorzone. Ubezpieczony w sprawie tej cofnął wniesione od kilku decyzji (w tym waloryzacyjnych) odwołania, co jest równoznaczne z brakiem takich odwołań, skoro w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych odwołanie pełni rolę pozwu, zaś pozew cofnięty nie wywołuje żadnych skutków, jakie ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa (art. 203 § 2 k.p.c.). Dlatego w sprawie ocenie podlegała długość trwania zatrudnienia w Spółdzielni Budowlano-Mieszkaniowej (...) jako okresu zaliczanego do okresów składkowych. Sąd Apelacyjny uznał, że ubezpieczony ma rację twierdząc, że początek jego zatrudnienia w Spółdzielni nastąpił 6 sierpnia 1993 r. Potwierdzają to zgromadzone w aktach rentowych dokumenty. I tak w tomie III k – 63 to pismo Spółdzielni z 14 lutego 1994 r., skierowane do ZUS, stwierdzające, że ubezpieczony podjął zatrudnienie w pełnym wymiarze czasu pracy z dniem 6 sierpnia 1993r. Za tym pismem znajduje się oryginał pisma Spółdzielni z 27 stycznia 1994 r., skierowanego do Zakładu, zawiadamiającego o zatrudnieniu ubezpieczonego z dniem 6 sierpnia 1993 r. i wysokości wynagrodzenia za sierpień. Ponadto Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu wyroku z 15 lipca 2009 r., III AUa 40/09, wydanego na skutek rozpoznania apelacji ubezpieczonego i organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego z 17 października 2008 r., sygn. akt XIV U 2973/04, stwierdził, że z akt sprawy o sygn. akt XII P 687/98 wynika, że Sąd Apelacyjny w wyroku z dnia 15 stycznia 1998 r. przesądził (a stanowisko to zostało podzielone przez Sąd Najwyższy), że stosunek pracy łączący odwołującego ze Spółdzielnią Budowlano-Mieszkaniową (...) w okresie od 6 sierpnia 1993 r. do 13 grudnia 1993 r. był stosunkiem pracy z powołania, który ustał w dacie 13 grudnia 1993 r. W ocenie Sądu Apelacyjnego, w takim stanie rzeczy, mimo że w świadectwie pracy z dnia 24 stycznia 2006 r. (akta sprawy XIV U 436/06) podano jako datę rozpoczęcia pracy 8 sierpnia 1993 r., należy przyjąć datę 6 sierpnia 1993 r. Zresztą data ta wynika z kolejnego świadectwa pracy wystawionego przez Spółdzielnię, ze świadectwa z 28 kwietnia 2008 r., które w kopii przedstawiono za pismem z dnia 19 maja 2008 r. (akta sprawy XIV U 436/06 k - 161), a także z wyroku Sądu Okręgowego Sądu Ubezpieczeń Społecznych dotyczącego zasiłku chorobowego (sygn. akt XXI U 3466/00, tom IV akt rentowych) i z umowy o pracę zawartej przez Spółdzielnię z odwołującym się, w której jako dzień przystąpienia do pracy wyznaczono 6 sierpnia 1993 r. (k. 38 tom IV akt rentowych - kopia umowy o pracę). W ocenie Sądu Apelacyjnego,

w związku z powyższym istnieją podstawy do stwierdzenia, że odwołujący się pracował na stanowisku (...)Spółdzielni Budowlano-Mieszkaniowej (...) od 6 sierpnia 1993 r., co powoduje, że okres od 6 do 7 sierpnia 1993 r. winien być uwzględniony przy wyliczaniu wysokości emerytury jako składkowy (art. 6 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej). Oznacza to, że w kwocie emerytury podlegającej waloryzacji od 1 marca 2013 r. dwa dni sierpnia 1993 r. winny znaleźć właściwe odzwierciedlenie. Skutkuje to zmianą zaskarżonego wyroku i poprzedzającej go decyzji waloryzacyjnej, a ze względu na naturę decyzji waloryzacyjnej uwzględnienie w stażu omawianego okresu następuje od 1 marca 2013 r., bowiem kontroli jako takiej podlegała z punktu widzenia jej wysokości kwota wyjściowa do waloryzacji, przy czym kontrola nie dotyczyła tych elementów, do których odnosiły się inne konkretne rozstrzygnięcia organu rentowego. Decyzja waloryzacyjna, jak i wyrok Sądu Okręgowego, podlegały zmianie jeszcze w jednym zakresie. Mianowicie, w ocenie Sądu Apelacyjnego, ubezpieczony ma rację także, jeśli chodzi o zatrudnienie w Przedsiębiorstwie (...) z siedzibą w W., które w stażu ubezpieczeniowym należy uwzględnić w wymiarze nie do 10 sierpnia 1988 r. ale do 25 sierpnia 1988 r. Za tym, aby spornego okresu nie zaliczyć jako składkowego nie przemawia to, że nie zostały odprowadzone składki na ubezpieczenie społeczne przez pracodawcę, co wynika z potwierdzenia zgłoszenia do ubezpieczenia z dnia 22 marca 1989 r., k – 90 a. r. tom I oraz z dnia 23 kwietnia 1990 r., k – 104. Zważyć bowiem należy, że jeśli chodzi o okres składkowy w rozumieniu art. 6 ust. 2 pkt 1 lit a ustawy emerytalnej, czyli okres zatrudnienia po ukończeniu 15 lat życia, przypadający przed 15 listopada 1991 r., za który została opłacona składka na ubezpieczenie społeczne albo za który nie było obowiązku opłacania składek, w wymiarze nie niższym niż połowa pełnego wymiaru czasu pracy, jeżeli pracownik pobierał wynagrodzenie lub zasiłki z ubezpieczenia społecznego, to w orzecznictwie ukształtował się pogląd, że dla uznania okresu tego zatrudnienia wykonywanego przed wejściem w życie ustawy emerytalnej za okres składkowy (art. 6 ust. 2 i art. 6 ust. 1 pkt 2), nie jest wymagane wykazanie przez osobę ubiegającą się o emeryturę lub rentę opłacania przez pracodawcę składek na pracownicze ubezpieczenie społeczne (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z 6 kwietnia 2007 r., II UK 185/06, OSNP 2008, nr 9-10, poz. 143). Sąd Apelacyjny pogląd ten podziela. Dlatego należy rozważyć dowody przedstawione na okoliczność długości trwania zatrudnienia w (...). Do akt rentowych wnioskodawca 22 marca 1990 r. złożył pismo, w którym wyjaśnił, że w sprawie o sygn. akt IX P 566/88, prowadzonej przez Sąd Rejonowy dla Warszawy-Pragi doszło do zawarcia ugody między odwołującym się a jego pracodawcą (...). W jej wykonaniu wnioskodawca otrzymał świadectwo pracy, wystawione w dniu 16 marca 1990 r., obejmujące okres zatrudnienia do 25 sierpnia 1988 r., które złożył do akt rentowych (k -108 tom I). Powyższe wnioskodawca potwierdził na rozprawie apelacyjnej. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, wiarygodne są twierdzenia, że strony stosunku pracy w drodze ugody sądowej rozwiązały spór dotyczący roszczeń pracownika, o czym wnioskodawca poinformował niezwłocznie organ rentowy, wyjaśniając też, że zmieniony został tryb rozwiązania stosunku pracy. Wystawione w wyniku wykonania ugody świadectwo pracy obejmuje okres zatrudnienia do 25 sierpnia 1988 r., wobec czego jako składkowy z tytułu zatrudnienia w (...) winien być uznany okres od 2 maja do 25 sierpnia 1988 r. na podstawie art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. a w zw. z art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej, analogicznie, jak w przypadku (...), od 1 marca 2013 r. Natomiast prawidłowo Sąd Okręgowy rozstrzygnął odnośnie do roszczenia o zaliczenie do stażu pracy okresu pracy od 17 października 1959r. do 16 listopada 1959 r. w (...) w B.. Sąd Apelacyjny podziela poczynione przez Sąd Okręgowy w odniesieniu do tej kwestii rozważania, których wnioskodawca skutecznie nie podważył. Za gołosłowne, bo nie znajdujące odzwierciedlenia w materiale dowodowym, Sąd Apelacyjny uznał twierdzenia skarżącego, że po 5, 6 latach po przyznaniu renty złożył świadectwo dokumentujące zatrudnienie w spornym okresie, ale zostało ono usunięte z akt rentowych. W związku z tym nie ma podstaw, aby stwierdzić, że odwołujący się pracował dłużej (o miesiąc), niż jest to wskazane w świadectwie pracy z 16 grudnia 1974 r. (k. 6 a. r. tom I). **Mając powyższe na uwadze, na zasadzie art. 386 § 1 k.p.c., Sąd Apelacyjny częściowo zmienił wyrok Sądu Okręgowego i poprzedzającą go decyzją z 1 marca 2012 r., w pozostałej części oddalając apelację na podstawie art. 385 k.p.c.**

Grażyna Kornas Magdalena Kostro-Wesołowska Danuta Malec